

RECORD D'EN XAVIER*

Vaig conèixer en Xavier Fàbregas fa deu anys, el maig de 1977, a Barcelona. L'Odin Teatret havia anat a Espanya sense una *tournee* organitzada, pel seu compte. Per una d'aquelles decisions aparentment irracionals que sovint orienten i guien les nostres eleccions, no havíem volgut posar els peus a Espanya mentre en Franco era al poder. Hi vam arribar amb tots els nostres espectacles: els de sala, per a pocs espectadors, i els espectacles a l'aire lliure, fets a les places i als carrers. L'ambient del teatre oficial ens ignorà; a Catalunya només ens van acollir els Comediants i en Xavier Fàbregas.

Els Comediants eren (i són) semblants a nosaltres: diferents en tot, en la manera de pensar i de fer el teatre, en la manera d'organitzar la vida del grup, però fonamentalment semblants per anòmals i tossuts. Gent que inventa el seu teatre i defensa la pròpia diferència. En Fàbregas era un crític, un estudiós, el responsable de la prestigiosa Biblioteca i del Museu de l'Institut del Teatre, una veu respectada per l'*establishment*.

Els Comediants vestien d'una manera fantasiosa, diferent però equivalent a la manera de vestir de la gent de l'Odin. En Fàbregas vestia mig elegant mig deixat, com un professor respectable.

Em va commoure veure com de seguida es va posar al nostre costat: solidari, crític i, en resum, amic.

Vaig descobrir un home reservat, culte, irònic, intransigent, amable. Després, coneixent el seu passat i observant les seves accions, vaig descobrir que també era un home valent.

Ens vèiem sovint. En Xavier Fàbregas compareixia als encontres del teatre de grup o a l'ISTA, a Bèrgam, a Santarcangelo, a Holstebro, a Bonn,... Recordo la seva manera de saludar quan hi arribava: mai invasiva, ni tan sols exuberant. Saludava amb l'amable contenció d'un amic invitat a sopar que has vist poques hores abans a la feina. I tanmateix, venia de lluny i feia mesos i mesos que no ens havíem trobat. M'he preguntat si aquests records són solament personals, massa sentimentals. Després he pensat que en aquests records sobreviu, potser, com en un capoll de seda, tota una visió del teatre, de les relacions humanes basades en la solidaritat i el treball. El seu tarannà humil, que podia semblar tímid, em feia pensar sempre, per contrast, en la força polèmica que sabia exhibir de sobte en els debats i en els escrits.

* Traduït de l'italià per l'Oficina de Català de la Diputació de Barcelona.

En Fàbregas no ha estat un crític parcial. Ha prestat atenció a tot el sistema ecològic del teatre, ha rebutjat la supersticiosa divisió del territori teatral en corrents, en àrees separades i oposades, en poètiques i estils enemics.

I, sobretot, no ha acceptat les discriminacions teatrals envers els grups i individus més humils o més refractaris.

Aquesta obertura mental i moral corresponia a una actitud crítica no gens indulgent, ni tan sols respecte als amics o a allò que s'esdevenia al seu país.

La seva última polèmica s'adreçà contra el Congrés Internacional de Teatre, que se celebrà a Barcelona el maig de 1985. Un cop més, se la jugà atacant allò que considerava un exemple d'exhibició de prestigi sense substància.

El terrat que cobreix el Palau Güell, seu del Centre d'Investigació, Documentació i Difusió de l'Institut del Teatre i obra de l'arquitecte Gaudí, no és pla. Està construït per sorprendre físicament els qui hi caminen: sembla que el terra se'ns infla i encongeixi sota els peus. Potser és la imatge més viva que em queda d'en Xavier Fàbregas: a la primavera de 1977, en una ciutat que és una mica més lliure, en Xavier camina sobre el fons del cel i dels terrats de Barcelona, i m'invita a sentir l'arquitectura amb els peus.

EUGENIO BARBA, 1987